

Viite: Lausuntopyyntö 25.2.2019 STM/4652/2018

Sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle

12.4.2019

Lausunto eläkejärjestelmien erillisyyttä selvittäneen työryhmän raportista

Valtion Eläkerahasto (VER) esittää lausuntonaan seuraavaa:

1. Yleistä ja lausunnon rajauksista

Raportissa käsitellään laajasti ja ansiokkaasti koko eläkejärjestelmää, sen historiaa, vertaillaan yksityistä ja kunnallista eläkejärjestelmää, arvioidaan nykytilaa ja kehittämismahdollisuuksia sekä tehdään ehdotuksia ja arvioidaan niiden vaikutuksia. Valtion Eläkerahasto pitää tehtyä työtä laadukkaana ja esitettyjä ratkaisuvaihtoehtoja pääosin hyvin selostettuina ja käsiteltyinä.

Raportissa laajimmin käsitellyt asiat ja koko peruskysymys kunnallisen ja yksityisen eläkejärjestelmän mahdollisesta yhdistämisestä koskevat VERiä osin vain välillisesti ja osin ei lainkaan. Näin ollen tässä lausunnossa ei käsitellä raporttia kokonaisuutena vaan esitetään VERin näkemyksiä lähinnä valtion eläkejärjestelmää ja VERiä suoranaisesti koskevista, sinänsä tärkeistä asioista.

Työryhmän asettamisen taustalla oli – kuten toimeksiannostakin ilmenee – valmisteltavana ollut niin sanottu sote- ja maakuntauudistus, joka ei kuitenkaan kuluneen vaalikauden aikana päätetty toteuttaa. Tässä lausunnossa ei arvioida sitä, onko raportin keskeisten ehdotusten toteuttaminen perusteltua mainittujen uudistusten jäädessä toteutumatta. Lausunnossa ei oteta myöskään muutoin kantaa siihen, ovatko eläkejärjestelmän nykyisten rakenteiden puutteet sitä luokkaa, että raportissa tarkasteltuun mittavaan hankkeeseen on perusteltua ryhtyä.

2. Muiden julkisten eläkejärjestelmien kuin kunnallisen järjestelmän rajaaminen selvityksen ulkopuolelle

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä on varsinaisesti pysyttäytynyt julkisten alojen eläkejärjestelmistä vain kunnallisessa järjestelmässä. Muita järjestelmiä on sivuttu vain lyhyesti niiltä osin kuin työryhmän pääehdotuksista aiheutuu sinne seurannaisvaikutuksia.

Valtion Eläkerahasto pitää ilmeisen perusteltuna valtion eläkejärjestelmän jättämistä rahoitukseen ja rahastointiin liittyvien kysymysten osalta tarkastelun ulkopuolelle. Valtion eläkejärjestelmän rahoitus poikkeaa perustavanlaatuisesti kunnallisesta ja yksityisalojen järjestelmistä sekä taloudellisesti että institutionaalisesti. Kun kunnallisessa ja yksityisalojen järjestelmissä maksutulot ja eläkemenot ovat keskenään melko lailla samaa suuruusluokkaa, valtion järjestelmässä eläkemenot ylittävät maksutulot yli kolminkertaisesti. Valtion järjestelmässä mikään eläkelaitos ei myöskään huolehdi eläkkeiden rahoituksesta vaan rahat tulevat suoraan valtion talousarviosta (jonne VER siirtää 40 prosenttia eläkemenosta). Lisäksi valtion järjestelmään sisältyy isona osana muusta eläketurvasta suuresti poikkeava sotilaseläkejärjestelmä.

3. Valtion eläkejärjestelmän toimeenpanon liittyvistä kysymyksistä

Raportissa todetaan nykyisen Kevan tehtäviksi muun muassa julkisten alojen eläkelain mukaiset kunta-alan, valtion ja kirkon eläkkeiden toimeenpano sekä **valtion** ja kirkon **eläkemaksujen kerääminen**. Keva on hoitanut lakiin perustuen vuodesta 2013 alkaen kaikki valtion eläkejärjestelmään kuuluvien työnantajien eläkemaksujen keräämiseen ja perintään liittyvät tehtävät. Keva hoitaa myös kaiken näihin liittyvän maksuliikenteen, kirjanpidon sekä VERin tilinpäätöksiin tarvittavat yhteenvedot. Edellisten lisäksi Kevan aktuaaritoimi tuottaa valtion eläkevastuulaskelmat sekä maksutuloennusteet ja toimittaa näistä laskelmat ja raportit VERin tilinpäätöksiä ja taloudensuunnittelua varten.

Jos eläkejärjestelmien yhdistäminen tapahtuisi työryhmän kaavailemassa muodossa ja Keva jaettaisiin TyEL-Kevaan sekä Julkis-Kevaan, edellä kuvatut tehtävät tulisivat raportin mukaan Julkis-Kevan hoidettaviksi, jollei erikseen toisin säädetä.

Valtion eläkejärjestelmän kannalta on välttämätöntä, että Julkis-Kevalla on tarvittavat ja riittävät resurssit vastata edellä kuvatuista tehtävistä laadukkaasti. VERin kannalta erityisesti maksutulon keräämistehtävä on täysin keskeinen ja on kriittisen tärkeää, että se jatkuu keskeytymättä ja laadukkaana myös tulevaisuudessa. Myös muiden mainittujen tehtävien sujuva ja kustannustehokas hoituminen jatkossa on hyvin olennaista valtion eläkejärjestelmässä. Valmistelussa ja toimeenpanossa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, etteivät myöskään valtion eläkejärjestelmän toimeenpanon kustannukset paisu valtion ja kuntien eläkejärjestelmien toimeenpanon hajautuessa mahdollisesti eri tahoille.

Työryhmä käsitteli edellä todettuja ja muita valtion eläkejärjestelmän toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä uudessa institutionaalisessa ympäristössä lähestulkoon maininnanomaisesti, mikä on sinänsä ymmärrettävää raportin pääpainon ollessa kunnallisen ja yksityisalojen järjestelmien yhdistämisessä. Jatkossa on kuitenkin erittäin tärkeää, että valtion eläkejärjestelmän toimeenpano on täysipainoisesti mukana niin säädösvalmistelussa kuin toiminnan suunnittelussa heti alusta pitäen.

Säädösteknisesti lienee ollut esillä ratkaisu, jossa Julkis-Kevaa koskeva sääntely sisällytettäisiin nykyiseen Kevasta annettuun lakiin muuttamalla tätä lakia tarpeellisin osin. Ratkaisu lienee sinänsä mahdollinen ja ehkä tarkoituksenmukainenkin. Tällöin on kuitenkin kiinnitettävä olennainen huomio siihen, että Julkis-Kevan tehtävä ja perustavanlaatuinen luonne olisivat nykyisestä Kevasta kokonaan poikkeavat. Julkis-Kevassa olisi kaavailujen mukaan *pysyvänä* tehtävänä valtion, kirkon sekä Kelan toimihenkilöiden eläkejärjestelmien toimeenpano ja lisäksi *siirtymäkauden ajan* kunnallisen järjestelmän vanhojen lisäeläkkeiden hoitaminen. Selvää on, että muun muassa Julkis-Kevan hallinnolliset ja päätöksentekorakenteet tulee muodostaa tämän mukaisesti eikä Julkis-Keva enää olisi osa kunnallishallintoa kuten se nykyisin mielletään.

Helsingissä huhtikuun 12 päivänä 2019

Timo Viherkenttä
Toimitusjohtaja
Valtion Eläkerahasto

Tommi Lehto
Taluspäällikkö
Valtion Eläkerahasto